

УДК 94 (439/324:477) «3 квітня 2022»

<http://doi.org/10.46869/2707-6776-2022-19-9>

Держалюк М.С.

РЕЗУЛЬТАТИ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ В УГОРЩИНІ 3 КВІТНЯ 2022 Р. ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИХ ВІДНОСИ (ЧАСТИНА 2)

Стаття присвячена виборам до Державних Зборів Угорщини 3 квітня 2022 р., які завершилися перемогою і здобуттям конституційної більшості нині правлячою коаліцією Фідесу-Угорського громадянського союзу та Християнсько-демократичної народної партії (ХДНП) - (Fidesz–KDNP). Аналізується її виборча платформа «Війна або мир», центром якої було ставлення до російсько-української війни. Вказується, що ця війна розділа політичні сили Угорщини на два табори – прихильників нейтралітету (миру) або прихильників підтримки України (війни). Правляча коаліція відстоювала нейтралітет, невтручання у війну, що гарантувало збереження миру і спокою для громадян Угорщини. Усі опозиційні сили демонстрували прихильність до України проти Росії. Влада звинувачувала останніх у тому, що їхня проукраїнська і антипутінська діяльність складала небезпеку і загрозу поширення війни на територію Угорщини. Наголошується, що завдяки такій позиції Фідес-ХДНП в цілому по Угорщині і особливо серед закордонних угорських спільнот здобув переконливу перемогу, а опозиційний блок із шести партій, хоч і переконливо переміг у 17 з 18 округів Будапешта, в цілому по країні зазнав значної поразки.

Висвітлюються основні причини неочікуваної перемоги правлячої коаліції Фідес – ХДНП на цих виборах. Серед них: коаліція гнучко поєднала центристські і правоцентристські цінності, синтезувала їх і вивищилася над вузькопартійними інтересами, перетворилася на широкий народний фронт угорської нації. Зазначається й те, що упродовж 12-ти річного перебування при владі в країні було завершено трансформаційні перетворення: прийнято новий Основний закон (конституцію), сформовано відповідне законодавство, запроваджено національно-демократичну модель політичної і економічної влади, що відповідала державним і єсєвським стандартам. Внутрішня політика спрямовувалася на розвиток традиційних галузей економіки і формування сучасних форм господарювання. Відносно високий економічний розвиток країни було забезпечено завдяки ефективному використанню іноземних інвестицій, міжнародних ринків, які далеко не обмежуються країнами ЄС. Угорщина розвиває тісне співробітництво з країнами усіх регіонів, якщо забезпечуються її національні інтереси. Велика увага приділяється підтримці і захисту угорських спільнот, які мешкають у сусідніх з Угорщиною державах (Румунії, Словаччині, Сербії, Україні). На законодавчому рівні статус закордонних угорців у порівнянні з угорцями самої країни практично прирівнюється. Політика національного єднання, визнання угорців, незалежно від країни їхнього проживання, членами єдиної угорської нації, набула загального схвалення. Сконцентрованість внутрішньої та зовнішньої політики на пріоритеті угорських інтересів допомогла Фідесу перетворитися на авторитетну і надійну політичну силу країни, яка цивілізованими методами бореться за майбутнє Угорщини, всебічний розвиток її народу, збереження ідентичності угорських закордонних спільнот, недопущення асиміляції, масової еміграції та обмеження їх прав за національними ознаками. Крім того, правлячій коаліції вдалося сформувати надійний фінансовий, кадровий, медійний потенціал, значною мірою розширити електоральне поле своєї діяльності, з яким жодна опозиційна політична сила конкурувати не в змозі, особливо під час

виборів до Державних Зборів. Проаналізовано якісний склад нового парламенту. Висвітлюється перебіг обрання нового Президента Угорщини 9 березня, спікера новообраного парламенту, його заступників та керівників парламентських фракцій 2 травня, і насамкінець – Прем'єр-міністра Угорщини 16 травня та затвердження нового уряду країни на чолі з Віктором Орбаном 24 травня.

Велика увага приділяється формуванню угорсько-українських відносин. Аналіз політичних процесів під час виборчої кампанії та у перші місяці після завершення виборів, зокрема ставлення Будапешта до агресії РФ проти України, до формування угорсько-українських взаємин, дозволив зробити висновки, що пріоритети міжнародної діяльності правлячої коаліції Угорщини залишатимуться незмінними: служіння інтересам угорської нації на усіх територіях її проживання, зокрема підтримка, захист і надання допомоги угорським національним спільнотам у Румунії, Словаччині, Сербії та Україні. Результати парламентських виборів в Угорщині 3 квітня 2022 р. підтвердили, що ці принципи є незмінними і продовжують носити зобов'язальний характер у діяльності владних інституцій Угорщини.

Підкреслюється, що рівень розвитку двосторонніх відносин Угорщини із сусідніми державами узалежнюватиметься від того, наскільки будуть забезпечуватися інтереси угорських закордонних спільнот (надання подвійного громадянства, статусу автономії для спільноти, формування умов культурно-освітнього розвитку на національній мові і традиціях). У такому ж стані перебуватимуть і угорсько-українські відносини. Угорщина підтримує територіальну цілісність України, її європейський вибір, засуджує російську агресію, підтримує санкційну політику ЄС проти РФ, надала притулок для 800 тис. біженців з України. Понад 100 тисяч осіб з України перебуває в Угорщині нелегально. Угорщина дозволила з 19 липня транзит зброї інших держав через її територію до України. Але вона продовжує зберігати нейтралітет у російсько-українській війні, підтримує енергетичні санкції ЄС проти РФ у такий спосіб, щоб це не зашкодило її економічним інтересам. Водночас вона не погоджується на застосування щодо угорської спільноти Закарпаття низки положень законів про освіту та порядок застосування української мови як державної на території України, що набули чинності в 2017 та 2019 рр.

Наголошується, що врегулювання культурно-освітніх питань угорської спільноти Закарпаття має стати пріоритетним завданням для обох країн.

Ключові слова: Угорщина, вибори 2022 р., правляча коаліція, російська агресія, Україна, двосторонні відносини, угорська спільнота Закарпаття, врегулювання проблеми.

Українсько-угорські відносини у ХХ – на початку ХХІ століть

Позиція Угорщини щодо українського питання у міжвоєнний період залежала від формування міжнародних відносин. У 20-і рр. ХХ ст., коли українські землі були четвертовані між Росією, Польшею, Чехословаччиною і Румунією, і шансів для формування соборної України не передбачалося, тому Угорщина такою ідеєю не переймалася. Вся її увага сконцентровувалася на пошуках міжнародної підтримки задля ревізії встановлених Тріанонським договором кордонів на свою користь.

У центрі уваги Угорщини перебували Карпатський регіон та Галичина, які на думку керівництва Угорщини, мали перебувати відповідно у руках Угорщини та Польщі, бо ці дві країни були вічними і єдиними захисниками європейської цивілізації, християнства проти варварів на Сході – Туреччини та Росії у середньовічній частині та більшовицької Росії у ХХ ст.

Напередодні Другої світової війни ставлення СРСР, Польщі, Румунії, Угорщини до українського національно-визвольного руху на противагу

Чехословаччини було суцільно ворожим; їх об'єднувала антиукраїнська позиція, прагнення кожної сторони краще використати свідомі верстви українства на свою користь. Водночас усіма ними чинився активний спротив консолідації українських визвольних сил, вживалися заходи для їх ослаблення, недопущення формування української державності; на всіх українських етнічних землях, що перебували у складі цих держав, здійснювалася колоніальна політика з особливостями, притаманними конкретному окупантові.

Закарпаття стало першим регіоном, де зреалізувалися великодержавницькі ідеї Угорщини, оскільки вона не задовільнилася оволодінням 10 листопада 1938 р., завдяки Мюнхенській угоді та рішенням Першого Віденського арбітражу, південними районами Словаччини та чотирма районами Закарпаття (Ужгородським, Мукачівським, Берегівським і Виноградівським), де на той час угорський етнос чисельно переважав. Угорщина вдалася з середини березня 1939 р. до анексії всієї території Карпатської України вупереч тому, що у цьому краї українці складали понад 70% населення, і на кінець 1930-х рр. українські ідеї зміцніли серед широких верств населення, прагнення до української незалежності, об'єднання в соборній Українській державі стало домінуючим. І проголошення 15 березня 1939 р. Карпатської України як незалежної держави було цьому підтвердженням. Окупація Карпатської України Угорщиною відбулася всупереч положенням Мюнхенської угоди, але завдяки згоді Німеччини 14 березня 1939 р. на цю анексію. Усі впливові країни промовчали, жодна з них, як творці Версальської системи, так і її противники – зокрема й СРСР, не виступили на захист Карпатської України. Будапешт мотивував анексію Закарпаття не етнічним, а історичним правом, що цей край був інтегральною частиною Угорського королівства, яке, за його твердженнями, завжди входило до складу Угорщини, за виключенням 1920-1939 рр., а русини, які складали більшість у цьому краї, упродовж тисячолітнього спільного проживання з угорцями у культурному відношенні, за менталітетом і способом життя стали ближчими до угорців, ніж до українців.

Такі односторонні оцінки вимагають уточнення. В історії розвитку всієї Карпатської України, формування національно-визвольних ідей, консолідації українців навколо державницьких устремлінь найбільшу роль відігравали насамперед самі закарпатські русини, їх ідейні й духовні поводири, а також конструктивні реформи з боку Австрії, Чехословаччини, національно-визвольні змагання у Галичині та Великій Україні. Завдяки такому широкому і тривалому міжнародному впливу проголошення 15 березня 1939 р. незалежності Карпатської України продемонструвало, що українці краю стали зрілою європейською нацією, довели своє право на самостійність. Саме сукупність позитивного впливу західного світу та спроможність українства підтримати національно-визвольні ідеї виявилися вирішальним чинником у перемозі української незалежності у цьому краї.

Угорське керівництво оцінило захоплення Закарпаття у березні-квітні 1939 р. найбільшим досягненням на міжнародній арені у ХХ ст., а відновлення спільного кордону Угорщини та Польщі на сході – рівнозначним питанню життя чи смерті обох держав. Окрім того, приналежність і майбутнє Закарпаття розглядалося Угорщиною у контексті загальноєвропейської і навіть світової проблеми, оскільки через цей край східна деспотія легко проникали в Європу (монголо-татари, царська Росія як жандарм Європи у ХІХ ст., більшовицька Росія на початку ХХ ст.). Угорщина добре знала ціну загрозам Карпатського коридору. У період угорської революції 1848-1849 рр. та у роки Першої світової війни угорська нація двічі зазнавала тяжких ударів з боку Російської імперії, здійснюваних через Карпати, які відіграли велику роль у поразці та падінні Австро-Угорщини. Акцент робився на стратегічному розташуванні Закарпаття, яке завжди було дуже важливим і зручним для воєнних операцій тих, хто ним володів. Тому його утримання мало важливе значення для усієї Європи. Втрата Закарпаття представлялася найбільшою небезпекою саме для Угорщини, оскільки руйнувалися історичні основи її державності та цілісність територій усього Карпатського регіону; прискорювалися такі ворожі для Угорщини національні, політичні й культурні перетворення в краї, після яких угорська нація назавжди втрачала своє домінування, а українці (русини), навпаки, здобували повну перевагу. Збереження Закарпаття у складі Угорської держави у майбутньому розглядалося найважливішим завданням зовнішньої політики Угорщини.

Після захоплення Закарпаття відновився спільний угорсько-польський кордон протяжністю 150 км, що стало основою для активізації боротьби Польщі та Угорщини проти українського визвольного руху. Для обох сторін найголовнішим було добитися спільного ведення самої нещадної боротьби проти загонів Карпатської «Січі», УПА, незалежно від того, громадянами якої країни були її вояки.

Для стабілізації становища у Закарпатті урядом Угорщини упродовж 1939-1940 рр. готувався законопроект про автономію, проте восени 1940 р. його не було прийнято через небезпеку сусідства з СРСР, який з середини вересня 1939 р. зайняв Західну Україну і вийшов у Карпатах на кордон з Угорщиною. В обґрунтуванні відмови зазначалося, що проект автономії готувався, коли сусідньою на сході була Польща, а після того, як на кордоні з Угорщиною з'явився Радянський Союз, то це кардинально змінило ситуацію. З набуттям автономного статусу Закарпаття підвищувалися б шанси Москви та її сателітів у Києві впливати на місцеве населення цього краю.

Розчленування Польщі між Німеччиною і СРСР, повернення Галичини до складу УРСР у кінці вересня 1939 р., виникнення у Карпатах радянсько-угорського кордону внесло докорінні зміни у воєнно-політичну обстановку, східну політику Угорщини. З самого початку СРСР та Угорщина демонстрували зацікавленість у дотриманні і збереженні мирних відносин між

ними. Спільними зусиллями російські та угорські війська коректно поводитися з усіма біженцями з Польщі, зокрема й з офіцерами, дозволяли їм переходити чи в Румунію, чи в Угорщину. Жалю не було лише для «напівозброєних українських терористичних груп». Угорські і радянські війська спільними зусиллями їх розбивали і розсіювали в Карпатських горах. Угорська сторона визнавала, що радянські війська відіграли вирішальну роль у придушенні визвольного руху українців у Карпатах, що набув масового характеру, що радянські частини уникали всього, що шкодило формуванню добрих стосунків між СРСР та Угорщиною. З відновленням 24 вересня 1939 р. дипломатичних відносин між Угорщиною та СРСР співробітництво між обома державами в районі Карпатського регіону поглибилося. Особливо активно обидві сторони боролися проти українського визвольного руху в цілому в Україні й особливо у Галичині і на Закарпатті.

При домінуванні Німеччини українське питання набуло стрімкого розвитку у Європі у 30-40-і рр. ХХ ст., відповідно на ці процеси реагувала й Угорщина. Будапешт не заперечував формування Української держави на східних і центральних її теренах. Серед політиків Угорщини поширювалися думки про те, що краще на кордонах Угорщини постала б українська держава, ніж величезна російська імперія. Угорщина готова була йти на союз і зближення з такою Україною при умові, що вона буде перебувати під протекторатом Німеччини. У Будапешті вважалося, що Велика Україна за силою переважатиме всю коаліцію країн Малої Антанти разом взятих. Тому Угорщина готова була стати союзницею України, щоб разом протистояти Малій Антанті і задовільняти спільні інтереси у регіоні [1].

Оскільки СРСР не визнавав переглянутих на користь Угорщини кордонів у 1938-1941 рр., зокрема й окупації Закарпаття, тому у Будапешті запанувала антирадянська позиція. У стратегічних планах Угорщини під час німецько-радянської війни СРСР розглядався найбільшим ворогом і тому першочерговим її завданням стало підтримати збройно блок країн на чолі з Німеччиною, щоб витіснити СРСР з Європи далеко на Схід, що було гарантією збереження за Угорщиною повернутих до неї територій. Реалізація великодержавницьких планів Угорщини щодо СРСР у роки німецько-радянської війни позначалися особливою агресивністю.

Перемога країн Антинімецької коаліції у Другій світовій війні забезпечила повне домінування СРСР у Східній Європі, що дозволило приєднати основні етнічні українські землі (Східну Галичину, Закарпаття, Північну Буковину, Південну Бессарабію) до УРСР у складі Радянського Союзу. Синхронізованим переселенням поляків із західних теренів України до Польщі, а українців із східних воєводств Польщі до України у 1946-1947 рр. Радянський Союз та Польща прагнули знизити рівень міжнаціонального загострення між поляками та українцями. Хоча ця операція здійснювалася у насильницький спосіб. Мотиви повоєнного обміну населення між Україною та Польщею за етнічною

ознакою можна зрозуміти, чого не скажеш про насильницьке переселення українців Західної Галичини на західні і північні землі після їх очищення від вигнаних німців. Також жорстокою виглядала політика депортації німців із Чехословаччини (декрети Е. Бенеша), Польщі, СРСР до Німеччини та обмін угорців Словаччини на словаків Угорщини. Ці акції набули засудження на міжнародній арені, але не серед переможців у війні.

Роль країн Антинімецької коаліції, насамперед СРСР, в об'єднанні українських земель була видатною. Український народ вперше у своїй історії набув соборності у межах його основних територій. За таку соборність український народ заплатив дуже велику ціну. Понад 8 млн. українців загинуло у роки війни проти країн німецької коаліції, що було визначальним фактором, своєрідною компенсацією при визначенні її кордонів переможною Антинімецькою коаліцією. Завдяки перебуванню в єдиному суспільно-економічному організмі уже ніщо не могло перешкодити формуванню модерної української нації, всупереч усім реакційним акціям Центру, які мали постійне місце у другій половині ХХ ст. Незважаючи на трагічність становища, значні обмеження українців у складі СРСР (колонізація, русифікація, визискування ресурсів на користь мілітаризації імперії), вирішальним стало соборне перебування основних складових етносу та земель у складі однієї держави.

Неспроможність реформувати тоталітарний устрій, забезпечити перехід до політичного плюралізму у житті як СРСР, так і країн соціалістичного табору, сприяти переростанню унітарних принципів господарювання до ринкових, забезпечити прийнятні засади національних та інтернаціональних принципів у житті кожної, формування основ соціальної держави призвело СРСР, як і всю систему соціалізму, до неминучого падіння. Соціалістичні країни шляхом тяжкої трансформації суспільно-політичної та соціально-економічної моделі державного устрою прискорено приєдналися до західноєвропейських інституцій. Кожна союзна республіка, зокрема й Україна, добившись незалежності у кордонах станом на 1991 рік, зіштовхнулися з нечуваними труднощами внутрішнього характеру. Неоціненним надбанням України у складі СРСР стало отримання оптимальних кордонів, запоруки її успішного розвитку у післятрансформаційний період [2, с. 55-85].

Після досягнення Україною незалежності її відносини із сусідніми країнами набули рівноправного і повноцінного розвитку, зацікавленість у розв'язанні існуючих проблем, породжених минулим, посіли чільне місце у їхніх стосунках. У перше десятиліття після розпаду СРСР і формування незалежних РФ та України співробітництво Угорщини плідно розвивалося з обома державами. Відносини між Угорщиною та Україною у 1991-2018 рр. позначалися значними успіхами, поглибленням двостороннього співробітництва, основу яких склали сприятливі умови для розвитку угорської спільноти на Закарпатті. Швидко були сформовані органи самоуправління,

культурно-освітня система на угорській мові. Завдяки допомозі Угорщини угорська спільнота зміцніла в економічному й фінансовому відношенні. Її представники набули подвійного громадянства, спрощених умов перебування в Угорщині, їхній правовий статус прирівнювався до громадян Угорщини. Питання про автономію, подвійне громадянство, оптимізацію застосування в освітній сфері державної та угорської мов чекали свого подальшого удосконалення.

З наростанням агресивної політики РФ на міжнародній арені, зокрема проти України, що переросла з 24 лютого 2022 р. у повномасштабну війну, відносини Угорщини з Україною почали слабшати, а з Росією - зміцнюватися. Знаходячись між цими двома полюсами Україна стала об'єктом їхнього зближення, кожна з яких переслідує в Україні свої державницькі інтереси.

Намагання Москви закріпити на законодавчому рівні статус російської мови як другої державної, а відповідно Будапешта добитися цього в межах Закарпатської області породили рішучий спротив в Україні. У відповідь на таку закономірну протидію відносини Угорщини з Україною погіршилися, а Росії – нечувано загострилися. Остання вдалася до окупації Криму, східних регіонів України. У відповідь на гуманітарний натиск з їхнього боку, Україна схвалила 17 вересня 2017 р. та 15 травня 2019 р. закони про освіту та про порядок застосування української мови як державної на усій території України. Ці кроки Української держави виявилися адекватними і були прийняті виключно як контрзаходи проти агресивної політики РФ, а не стільки з причин поведінки угорських спільнот чи представників влади Угорщини. Однак, угорська сторона на це відреагувала негативно: посилила протидію Україні на євроатлантичному шляху, саботувала виконання законів в освітньо-культурних установах угорської спільноти Закарпаття. Під час розширення війни РФ проти України Угорщина активізувалася. Використовуючи цей чинник, Угорщина почала зі своєї сторони посилювати тиск на Київ, до того ж синхронізуючи його із наростанням ворожих дій РФ проти України.

Для Угорщини будь-які геополітичні зміни, якщо вони ведуть до ослаблення становища у регіоні чи міжнародних позицій сусідньої держави, в якій мешкає багаточисельна угорська спільнота, вважаються сприятливими, оскільки у Будапешта підвищуються шанси на сприяння покращенню становища угорських спільнот, пом'якшенню негативного впливу на них умов несправедливого Тріанонського мирного договору 1920 р. Так, ще на початку агресії Росії проти України В. Орбан весною 2014 р. висунув вимоги щодо надання угорцям Карпатського регіону подвійного громадянства, набуття автономії, забезпечення національно-культурної і освітньої сфери рідною мовою. Проблема 200 тисяч закарпатських угорців України (насправді їх чисельність тоді не перевищувала 150 тисяч осіб) набула особливого загострення після інавгураційної промови В. Орбана у парламенті у травні 2014 р. Через кілька днів він виступив за надання автономії угорським

меншинам, зокрема й на Закарпатті, що Угорщина усіма силами буде підтримувати позитивне вирішення цих трьох завдань. З падінням режиму В. Януковича, початком агресії РФ проти України, окупації Криму рівень українсько-угорських відносин продовжував знижуватися. Спротив зріс після набуття чинності у 2017 і 2019 рр. законів про освіту та про порядок забезпечення функціонування української мови як державної на території України. У нинішні часи двосторонні відносини переживають кризу без будь-якого діалогу на міністерському, не кажучи вже про вищий політичний рівень. Взаємини обох держав не покращуються не тільки через різні підходи Будапешта і Києва щодо питань забезпечення культурно-освітніх умов для угорської спільноти Закарпаття.

Оскільки концепція Росії про історію України ґрунтується виключно на імперських сфальсифікованих чинниках, що формувалися упродовж понад півтисячі років і здобули міцні позиції в зарубіжній історіографії, тому ґрунтовне висвітлення історії України з древніх часів, формування і розквіту Руської держави до середини XIII ст., поширення наукових результатів на міжнародному рівні, зокрема у країнах Європи, набуває особливої актуальності. Російські концепції історії Русі домонгольської і післямонгольської доби продовжують переважати у висвітленні усіх її ключових складових. Вони продовжують панувати в історичній науці зарубіжних держав, зокрема й в Угорщині. Російські погляди на історію України продовжують справляти вагомий вплив на політикум та історичну науку Угорщини. Цьому сприяла відсутність об'єктивних наукових праць у самій Росії, недоступність до першоджерел національної історії інших народів російської/радянської імперії. Українська історіографія історії України повільно позбавляється колоніальних натаритів, сформованих у Російській імперії за останні чотири століття. Це заважає розглядати Руську державу як перше державне утворення українського народу, що сучасна Україна та українська нація є її спадкоємницею. В історичній науці Угорщини продовжують домінувати найбільш доступні російські історичні праці, в яких концепції становлення російської імперії, починаючи з IX ст. і до нинішніх часів, пронизані ідеологічними мотивами. Серед таких авторів особливою увагою відзначаються: Є.В. Анічков, С.Д. Бабішин, Г. Вернадський, Н.Н. Воронін, Б.Д. Греков, Н.К. Гудзій, В.М. Кларін, М.В. Левченко, М.В. Лігаврін, Д.С. Лихачов, В.В. Мавродін, Е. Ханіч, А.С. Орлов, В. Пархоменко, В.М. Петров, М.Д. Прісельков, Н.Н. Розов, Н.А. Смірнов, А.І. Соболевський, В.О. Соловйов, М.Н. Тихоміров, А.В. Черепнін, В.І. Янін та інші.

Значну складову у цій частині науки становлять й зарубіжні автори: угорські – Михайл Геллер, Імре Товт, Імрені Тібор, німецькі – Альфред Кашдан, Герман Мулерт, Р. Ступперіч, Георг Острогорські, Хільдегард Шедер; французькі – Анре Гуллон, Бернард Лейб, Стевен Рунціман; британець Ніколас Ханс.

Цікаво, що Х. Шедер видав книгу, у 1929 р. у Гамбурзі, під назвою «Москва – третій Рим», а Р. Ступперіч у 1935 р. у Берліні – велику статтю «Київ – другий Єрусалим». А угорський вчений І. Тібор у статті «Москва – Третій Рим», Будапешт, 1998 р., проаналізував цю теорію ортодоксальної церкви і довів її цілковиту неспроможність.

Деякі угорські громадські діячі продовжують ототожнювати древню Русь ще домонгольських часів з Російською державою, не бачать принципової різниці між поняттями «Русь» і «Росія», «руський» і «русский». Так, Шандор Чікош замість назви «Руська держава» того періоду застосовує термін «Київська Росія». Інші автори вживають назву «стара Росія» для домонгольського і «Росія» після монгольського періоду. В усіх випадках допускаються помилки, бо на момент окупації руських земель Ордою на північно-східних теренах державні утворення називалися Володимирським, Суздальським, Тверським, Ростовським, а не московським чи «русскими». Для Руських земель тривала окупація чингізханами обернулася для них втратами, занепадом. І лише для однієї з них – Московської – цей період виявився сприятливим і доленосним. Московське князівство утворилося найпізніше, зате у процесі занепаду влади Орди перетворювалося на велике царство, потім державу, що запанувала у північній частині древньої Русі. Вершиною її зміцнення став 1721 р., коли Московська держава змінилася на Росію/Російську імперію.

В Угорщині повільно виробляється понятійний апарат з чітким розмежуванням між термінами «Русь» та «Росія», що це різні державні утворення, які за етнічними та історичними факторами ніяк не співпадають, що поняття «руський» народ не може ототожнюватися з «русским» народом. Для багатьох угорських фахівців ці поняття є тотожними чи подібними, з тією лише різницею, що перші стосуються домонгольського періоду, а другі – наступної доби. Вважається, що у межах Руської держави існували Київська, Новгородська, Московська Русь, в яких домінував єдиний слов'янський етнос, що мав спільні етнічні ознаки, що народності в еволюційний спосіб розвивалися в єдиному цілому у державному і національному відношенні. Поза належною увагою залишається й те, що у складі Руської держави знаходилося понад 25 князівств, в яких між народностями півдня і півночі були неспівставимі етнічні ознаки. У ті часи сформували три різні народності – праукраїнська, білоруська та московська. Визначний вплив на південні князівства справляли Візантія, варяги та балканські слов'янські народи, а на північно-східні – фіно-угорські племена, які склали велику питому вагу серед тамтешнього населення. Під впливом більш вищої Візантійської цивілізації на їхніх землях упродовж VIII-IX ст. поширилося християнство. Під час розвитку торгівлі та зміцнення зв'язків між Візантією і Персією з півдня та варяжськими державами Скандинавії, насамперед Швецією під впливом останніх у них зародилися форми державності від Києва до Новгорода. Важливим було й те, що на момент захоплення Ордою південної та північно-східної частин Руської

держави у середині XIII ст. уже завершився процес формування трьох різних народностей – української, білоруської та московської. А після розпаду Русі процеси переростання їх в окремі нації на цих землях лише прискорилося, що остаточно завершилося у XVI ст.

В угорській історіографії стародавня історія України як окремої держави та її титульної нації набула певного вивчення, але у вузлових питаннях саме українського державо- і націєтворення залишаються ще значні прогалини. Найбільшою серед них є те, що розвиток пра- українських і білоруських племен з кінця I-го - початку II-го тисячоліть подається на основі загальноросійських концепцій, сформованих у XVIII-XX ст. Буцїмто, усі вони походять від антів, які мешкали у IV-VII ст. між Дніпром і Дністром, а Руська держава і руські народності розглядаються в єдиному контексті «русского» етносу. Міклош Сабо з цього приводу влучно підкреслює, що після варварських пограбувань Києва у 1169, 1203 рр. північними князівствами Руська держава розпалася на кілька незалежних утворень. Південні князівства від'єдналися від північно-східних ще до приходу монголо-татарського нашествия. Цей процес швидко і остаточно завершився з окупацією ординцями більшості земель Русі [3, р. 30].

Перша державність угорців у XI – початку XVI ст., як і Руська держава українців у IX – середині XIII ст., були дуже успішними. У наступні часи обидві держави загинули під ударами монголо-татарських та османських завойовників. Після цього обидва народи перебували під іноземним гнітом VI-VII ст., що загальмувало їхній розвиток. Обидва народи пишаються своїми першими і досить успішними державними утвореннями. На жаль, рівень висвітлення історії Угорського королівства та Руської держави, їх значимості і доленості в обох державах є неспівставимим.

Здобутки і втрати Угорщини у X-XVI ст. висвітлені угорськими фахівцями ґрунтовно і системно. Для угорців досягнення Королівства Святого Іштвана складають основу національної ідеї наступних періодів, нинішніх державників та переважної частини угорців, незалежно від місця їх проживання і соціального стану. Перша угорська державність залишається у свідомості нинішніх поколінь угорців гордістю, яка надихає їх на солідарність і боротьбу за свої права й у нинішні часи. Для українців же їхній перший успішний державотворний витвір – Руська держава – не став поштовхом для формування державницьких ідей, основою їх подальшого зміцнення через поневолення спочатку монголо-татарами, а потім через уярмлення і закріпачення Московією, ще більш тиранічною від золотоординців.

Міклош Сабо велику увагу приділив тяжкій долі української нації у складі царської Росії. Він наголошує, що у 1897 р. рівень писемності балтійських народів складав 70-80% населення, у європейській частині самої Росії до 23% населення, а у підросійській Україні цей показник не досягав 13%. Починаючи з 1804 р., навчання в Україні українською мовою було заборонено, а з 1876 р.

ця заборона ще більше посилилася. Навіть назву «Україна» не дозволялося вживати під час офіційних і публічних заходів, а лише «Малоросія». Переслідувалося поширення літератури українською мовою, книговидавання, театральні вистави, виконання пісень, вживання народного епосу, віршів Тараса Шевченка. Дозволялося функціонування лише ортодоксальних церковних навчальних шкіл на російській програмі. За таємне навчання українською мовою з 1892 р. передбачався штраф до 300 крб., або тюремне ув'язнення на три місяці. Висновки автора дуже слушні: українське населення, якому Росія так багато зобов'язана в освіті її мешканців упродовж XVII-XVIII ст., у кінці XIX ст. було зведене до найнижчого рівня писемності серед народів імперії [3, р. 440].

Видана угорською мовою книга відомого українського публіциста Миколи Рябчука «Дві України: реальні кордони, віртуальні ігри» мало в чому допоможе у цьому відношенні. Для цього потрібно перекласти низку історичних праць сучасних українських вчених і довести їх до уваги угорської громадськості.

Частковий внесок у наближення до правдивого висвітлення історії Русі домонгольського періоду зробили сучасні угорські вчені – Чілла Федінець, Іван Халас та Міхай Товт у колективній праці, виданій у Будапешті 2016 р. під назвою «Незалежна Україна. Розбудова держави, конституційний процес і втрачені цінності». Автори зазначають, що Руська держава у X-XII ст. була серйозним фактором у Європі. Її виникнення і розвиток відбувалися під впливом Візантійської та Шведської імперій, які на той час були найсильнішими центрами європейської цивілізації: перша на півдні, а друга – на півночі Європи. Торгівельні стосунки між ними забезпечувалися по Дніпру від Чорного до Балтійського морів і у зворотньому напрямку. Їх політичний, культурний та державницький вплив мав вирішальне значення для розвитку Русі. Тому династія Рюриковичів (варязьких князів) правила на землях Русі, а потім на її осколках – Новгородському і Псковському князівствах – понад 700 років, до початку XVI ст. Натомість у всіх інших князівствах, покорених і васальних від Орди, правили ставленики чингізханів. Ця традиція збереглася до початку XVII ст.

В умовах ординської окупації, констатують ці автори, староруська держава розпалася. Після цього територія, багата на землі, корисні копалини, водні ресурси, кліматичні умови, що складе майбутню державу Україна, не могла функціонувати як самостійний центр, тому вона тривалий час була периферією і провінцією політичного життя. Причина у тому, що землі нинішньої України упродовж майже двох тисяч років знаходилися на перехресті основних шляхів для переселення усіх великих середньоазіатських народів у Європу, а після цього цей весь регіон став центром зіткнення інтересів сильніших центрально-європейських держав. Після майже двохсотлітнього іґа південно-західні землі Руської держави на заході були розчленовані між Польським, Литовським, Угорським королівством [4, р. 9-11].

Для північно-східних князівств колишньої Русі процеси набули сприятливого розвитку. Засвоївши під час занепаду Золотої Орди її традиції державотворення, централізувавши і деспотизувавши владу, Московські князі, об'єднавши навколо себе сусідні князівства, вдалися до покороення північних народностей та захоплення Новгородських і Псковських земель, які ще зберігали домонгольські порядки. Виникнення і успіхи Московської держави відбулися завдяки сприятливому геополітичному розташуванню та успадкуванню й умілому застосуванню монгольських традицій. Підкоривши території у північних регіонах, але не маючи шансів здолати Лівонські народи та пробитися до Балтійського моря через опір сильного Шведського королівства, Московія вдалася до завоювання східних регіонів на Волзі та Приураллі, а з кінця XVII ст. до захоплення південних земель.

Уникаючи оцінок складних питань Русі домонгольської доби, Балаж Лентгар сфокусувався на розгляді історії України козацьких часів, зокрема XVII ст., приділив увагу політиці пригнічення України царською владою, процесам русифікації, національно-визвольним змаганням українців у період нової та новітньої історії. Дослідження домонгольського періоду в історії України він відклав на пізніше [5; 6].

Громадський діяч Ш. Чікош наголошував, що українська нація сформувалася у кінці XV ст. на території нинішньої центральної і східної України, до якої він відносить лише землі Запорізької Січі. А решта територій, на його думку, до України були приєднані царською Росією у 1654-1917 рр.; південно-східні області – В. Леніним у 1922 р.; західні області, Південну Бессарабію, Буковину, Закарпаття – Й. Сталіним у 1939-1940, 1945 рр.; і накінець Кримський півострів – М. Хрущовим у 1954 р. Він при цьому ігнорує найголовніші фактори, що завершилися об'єднанням цих земель – переважанням українського етносу на цих територіях. На жаль, він відмовчувався, що етнічні українські землі поступово приєднувалися до Української держави завдяки дуже тяжким жертвам і тривалій кровопролитній боротьбі. Крім того, Ш. Чікош безпідставно звинувачував українських патріотів у націоналізмі і фашизмі, коли вони виборювали незалежність і суверенітет України. Він зазначав, що при владі в Україні перебуває фашистська хунта, яка у пугчистський спосіб захопила владу у лютому 2014 р. На його думку, нацистська хунта України є найбільшим руйнівником Української держави. Її спроби побудувати націоналістичну державу в Україні зазнали краху. Ш. Чікош стверджував, що лише Росія самовіддано бореться за порятунок України і прагне втягнути хоча б те, що ще можна врятувати. Заявляючи, що повернення Криму до Росії у 2014 році – «це лише одне з виправлень серед допущених низки історичних несправедливостей», він не насмівся назвати й інші несправедливості, які також чекають виправлення [7, р. 8-16].

Звичайно, подібні оцінки Ш. Чікоша, сформовані під впливом пропаганди РФ і видруковані на сторінках прокомуністичного журналу Угорщини, спрямовані на угорську громадськість, але сприймаються нею негативно, бо вони неправдиві, грубо порушують норми інформаційної доброчесності, перевершують цим навіть позицію правлячої еліти Угорщини. Прикро, що автор – відомий дипломат, який здійснював свою місію й в Україні, опустився до рівня жириновських та зюганових.

Здобутки Руської держави були привласнені правителями Московського царства, традиції якої успішно продукувалися у російській та радянській імперіях, а український чинник надовго викреслювався з історії древньої Русі. Перша українська державність стала власністю Московської держави, згодом – Російської імперії, набула тотального трактування як безперервної тисячолітньої «русской» історії з кінця IX ст., від часів Рюриковичів і до нинішніх часів. Якщо Русь успадкувала візантійські та норманські цінності, адаптувала їх до звичаїв місцевих народностей, то основу Московської держави склали державотворні принципи Золотої Орди. Після завершення колонізації українських та білоруських земель у XVIII-XIX ст. сформувалися основи самодержавницької національної ідеї Росії. Згідно з її постулатами, древня Русь була першою спільною державою великоросів, малоросів та білорусів, формування яких започаткувалося у ті часи, а завершилося в єдиній Російській імперії. Вони становили єдиний народ з певними мовними і етнічними особливостями. «Єдинорусской» концепцією пронизані усі історичні, художні твори, усі сфери політичного, економічного, соціального, духовного і релігійного життя. У часи СРСР ці процеси продовжувалися під гаслами формування єдиної спільноти – радянського народу.

У німецькомовних джерелах, які активно поширювалися у XVII-XIX ст. в Угорщині, історія Русі, її державотворні та національні процеси, хоч і меншою мірою, але подавалися під меншим впливом великодержавницької історіографії Росії. Але ці паростки, на жаль, не прижилися в Угорщині. Навіть такі німецькі назви як *der alte Rus*, *Russe*, *Russin*, *Ukrainer*, *Russia*, *Russland*, *Russische*, *Russisch*, не кажучи вже про об'єктивне висвітлення процесів становлення і розвитку Руської держави, Московського князівства, різних етносів/народностей, які у домонгольські часи почали формуватися в окремі народності. Проблема у тому, що упродовж XVI – кінця XIX ст. Угорщина перебувала у складі Габсбурзької монархії. Вона почала відроджуватися як незалежна держава лише з кінця XIX ст. Цей процес остаточно завершився у кінці 1918 р. Відсутність тісних взаємин між Габсбургами та царською Росією, геополітичне протистояння між пангерманізмом і панславізмом, що наростало, негативно впливало на рівень наукових досліджень, що торкалися Росії, Російської монархії/імперії. Увага до Російської імперії, її зовнішньої політики і внутрішнього становища посилювалися лише у XIX-XX ст., коли ця імперія почала витісняти Османську імперію з країн Східної Європи і Балкан. Співпраця на

антиосманській основі зближувала царську Росію та Габсбурзьку монархію, але кожна з них прагнула забезпечити своє домінування на звільнених територіях, через що відносини між ними весь час залишалися напруженими. Лише через століття, коли Угорщина та Росія опинилися у таборі переможених (Угорщина зазнала розчленування у 1918-1920 рр., втративши 47% етнічних земель і 33% чисельності угорської нації, а Росія після розпаду СРСР у 1991 р. і втрати основних колоній), зазнали значних обмежень на міжнародній арені, коли на початку XXI ст. складалася нова геополітична ситуація, їхні національні ідеї з низки позицій співпали і обидві держави почали зближуватися. Особливо у період, коли склалися певні умови, щоб спробувати переглянути європейський правопорядок на свою користь, повернути свій вплив на втрачених територіях, відновити домінування у регіоні, що прискорило зближення Росії та Угорщини. Проте їхні державницькі прагнення здійснюються різними методами і лише частково співпадають між собою. Росія вдається до відновлення свого панування на землях інших народів шляхом їх загарбання і колонізації, а Угорщина прагне виправити несправедливі умови Тріанонського мирного договору у мирний спосіб, спрямований на збереження розчленованої угорської нації у державах їхнього проживання. В умовах ЄС її політика спрямована насамперед на якомога тісніше співробітництво з усіма оточуючими Угорщину країнами і народами, зміцнення солідарності між усіма частинами угорства. На думку відомого угорського фахівця Ласло Хованця, конституційний лад і демократичні засади Угорщини мають стати зразковими для усього регіону. Він вважає, що одним із ключових елементів для реалізації національної ідеї Угорщини є збереження угорства на усіх теренах його проживання у Карпатському басейні. На відміну від Росії, яка продовжує колоніальну політику у відношенні до інших народів, подібно до попередніх віків, Угорщина відмовилася від гегемонізму і опікується лише інтересами угорських спільнот, які є автохтонним населенням у сусідніх країнах [8, р. 102-104].

Представники «русской» нації, розселені у країнах колишнього СРСР, виконували месіанську роль у проведенні політики окупації, асиміляції та русифікації корінних народів колишніх союзних республік. Нині вони очільники сепаратизму у тих країнах, які Москва прагне відвоювати і повернути до свого впливу і складу. Можна припустити, що реваншистські елементи національної ідеї Угорщини також мають тенденцію до посилення під час наростання війни РФ проти України. Однак, в умовах членства Угорщини в ЄС і НАТО ревізія кордонів для неї унеможлиблюється. Водночас РФ прагне відновити не тільки своє панування над народами колишнього СРСР, а й максимально загарбати їхні території. Ця основна складова національної ідеї РФ не співпадає з ключовими принципами зовнішньої політики Угорщини.

Але повернемося до післяпарламентського життя в Угорщині. Український аналітик Д. Тужанський звертає особливу увагу на те, що у складі сформованого 16 травня 2022 р. нового уряду Петер Сійярто залишився на посаді міністра закордонних справ. Він оцінив цю політичну постать виключно проросійською, позиція і діяльність якої формується і спрямовується на захист «угорських національних інтересів»; а зближення Угорщини з РФ в умовах повномасштабної війни останньої проти України не може розглядатися інакше як антиукраїнською. Починаючи з 2010 р. В. Орбан сформував нову зовнішню політику країни під назвою «Відкриття на Схід». Усі вважали, що це курс на розширення співробітництва з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону. Але дуже швидко з'ясувалося, що це орієнтація в основному на Росію з певним відходом від Європейського Союзу та його керівних інституцій.

Після участі у червневому 2022 р. засіданні країн НАТО В. Орбан зазначав, що фронт швидше наближається до Угорщини, ніж про це думає більша частина угорців. Наголосив, що незалежно від рівня дискусій між Україною та Росією, від безпекових вимог з боку Росії, усе це не давало підстав для того, щоб «одна країна напала на іншу». В. Орбан доводив до відома суспільства, що учасники засідання країн НАТО у черговий раз висловили цілковиту підтримку України, адже йдеться про десятки тисяч загиблих і ця кількість може досить скоро досягти сотень тисяч. Він повідомив, що Угорщина не хоче устрявати у цю війну, бо це не війна Угорщини, це війна між двома слов'янськими державами. Відзначаючи героїчний опір українських солдатів, було зазначено, що співвідношення воєнних сил між РФ та Україною рано чи пізно позначиться на кінцевих результатах. Реагуючи на наростання воєнної загрози від РФ, в Угорщині з 25 травня 2022 р. було запроваджено надзвичайну воєнну ситуацію; з 2-3 кратним прискоренням розгорнулася робота задля зміцнення обороноздатності країни, хоча її результати будуть отримані лише через кілька років; подовжено 8 годинний робочий день, на стратегічних підприємствах робочий тиждень збільшився з 5 до 6 днів, підвищився рівень відповідальності у всіх економічних сферах. Усе це спрямовувалося на пом'якшення впливу світової економічної кризи, що наближається, та значного збільшення випуску і закупівлі сучасних видів озброєнь. Східний блок НАТО (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія) почав зміцнюватися, заради чого було виділено дуже великі кошти. Якщо хочемо миру, вважав В. Орбан, то негайно потрібно підвищувати воєнний потенціал. Урядом Угорщини було розроблено план щодо захисту угорців, своїх громадян на Закарпатті. У випадку, якщо війна дійде до західного регіону, то Угорщина може ввести свої війська на Закарпаття. До того ж В. Орбан виключає одностороннє введення угорських військ на територію України без узгодження цього питання з НАТО [9; 10; 11; 12].

Фахівці Аналітичного центру прогнозу розвитку економіки Угорщини 2 травня 2022 р. зазначали, що у разі окупації України Росією, найбільших

втрата зазнають Угорщина, Румунія і Туреччина. «Цим країнам в умовах очікуваної геополітичної стагнації прийдеться ціною великих зусиль відновлювати економічну стабільність та зберігати платоспроможність через величезну державну заборгованість».

У процесі наростання агресивних дій РФ у відношенні України, окупації Криму, вторгнення на Донбас, початку повномасштабної війни проти України 24 лютого 2022 р. активне зближення Угорщини з Росією продовжувалося. Певне занепокоєння викликав офіційний візит П. Сійярто до РФ 21 липня 2022 р. Адже з 24 лютого Москву жоден очільник зовнішньополітичних відомств держав-членів ЄС не відвідував. Політолог С. Сидоренко з цього приводу зазначав, що для Угорщини є головними не загальноєвропейські цінності, а її націоналістичні інтереси і тому вона «знову готова стати на бік зла», як це було у 1939 р. С. Сидоренко визнає, що причинами такого курсу є принизливий для угорців Тріанон, який Угорщина прагне переглянути, і це стало визначальним фактором її нинішньої політики. Угорщина готова йти на союз з будь-ким, аби переглянути кордони. Усе це автор називає злом. До абсолютного зла у цьому питанні наближається РФ. Але цілковита залежність Угорщини від постачання з РФ газу на 85%, нафти – 65%, ядерного палива для Пакшської АЕС на 100%, промислової сировини у великих обсягах, змушують Угорщину не підтримувати енергетичне ембарго ЄС проти Росії, не вдаватися до диверсифікації джерел енергопостачання. До того ж російська сторона добудовує новий енергоблок на АЕС, проект якого цілком відповідає вимогам МАГАТЕ. Для збуту угорської агропромислової продукції ніде немає сприятливіших умов, ніж на ринках РФ. Рекордна інфляція та вкрай складна фінансова ситуація вимагає від керівництва Угорщини рахуватися з цими можливостями для подолання внутрішньоекономічних проблем і оптимізації економіки країни. З автором у цьому треба погодитися. Але його думки, що «Угорщина знову свідомо обирає сторону зла», тобто нинішню Росію так, як у 1939 році – Німеччину, що це «Вражаюча стабільність вибору!» є надуманими, адже самі події між собою неспівставимі [13].

Угорські оцінки внутрішньополітичних процесів в Україні носять поверховий, тенденційний чи й навіть ворожий характер. Відомий фахівець з питань національної безпеки Аттіла Демко вважає, що справжньою причиною української кризи є загострення протистояння між великоросійським та західноукраїнським націоналізмом, що загострилося після того як українська сторона виступила проти застосування російської, угорської, румунської мов на рівні української в межах України. Автор не говорить, що це світова практика, і у жодній країні мова меншин/спільнот не йде на рівні з державною, звернімося до практики сусідніх держав, починаючи від Словаччини і закінчуючи Росією. Не випадково жодної серйозної критики Київ у справі посилення застосування української мови як державної не зазнавав з боку ЄС. Це нормальний розвиток справ у ситуації, яку створила РФ проти України. Усе

це визнає сам А. Демко. На висловлювання західних політологів, що метою В. Путіна є відновлення СРСР, реакція А. Демка була наступною: «Відновлення Російської імперії чи СРСР є нереальною справою, бо для цього у Росії немає достатніх сил». В. Путін хоче, щоб росіян за національністю і території, на яких вони проживають, в Україні, Білорусії та можливо певною мірою і у північних регіонах Казахстану, інтегрувати до РФ. «Це в основному відповідає сучасному російському націоналізмові». З такими твердженнями А. Демка можна лише частково погодитися, бо плани Росії значно амбітніші. Його погляди є прийнятними лише у частині висловлювань щодо угорців Закарпаття. Війна Росії проти України дуже шкодить угорцям Закарпаття, вони упродовж 8 років масово емігрували до Угорщини і цей процес прискорюється. Водночас на західні терени України переїжджають біженці із східних областей. Це величезний удар по угорцям Закарпаття, вони ослабнуть як це було у минулі часи. Він стверджує очевидні речі, що угорці Закарпаття не окрема етнічна група, вони – це ті ж самі угорці. Тому Угорщина має усе зробити для того, щоб закарпатські угорці не перебували ні під якими обмеженнями. Усі мають засвоїти, що вони не окрема етнічна група, а невід’ємна частина угорської нації. З цим не варто сперечатися. Сказане ним торкалося подій до 24 лютого 2022 р. Жаль, що фахівець з питань безпеки такого рівня дещо неглибоко розуміє великодержавницькі інтереси РФ.

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 р. між Україною та Угорщиною поглибилися розбіжності в оцінках ситуації, двосторонні відносини знизилися до мінімального рівня. В. Орбан виявився єдиним лідером країни ЄС, який відмовився після 24 лютого пропускати перевезення зброї до України через територію Угорщини. Аргументами В. Орбана щодо нейтральної поведінки Угорщини у війні РФ проти України, що не бажає можливого порушення енергетичної безпеки своєї країни, втягування її у війну з Росією, що НАТО – носить оборонний характер і не може брати у ній активної участі. Така позиція зберігається й понині, через що В. Орбан потрапив 2 травня 2022 р. до ворогів України за даними патріотичної газети «Миротворець». Ще раніше у 2020 р. до списку ворогів ввійшли П. Сійярто, пізніше Бочкор Андреа, закарпатська угорка, депутат національного парламенту від Фідесу і Європарламенту, а також голова ТУКЗ Ласло Брензовіч. Про П. Сійярто сказано, що він організував проти суверенітету, територіальної цілісності України напад, втручався у її внутрішні справи, підбурював і підтримував сепаратистські прояви в Україні.

Повідомляючи, що серед країн ЄС і НАТО постійно точаться відкриті і закриті дебати навколо питань агресії РФ проти України, В. Орбан обґрунтовував свою позицію наступним чином: Угорщина відстоює свої національні інтереси, не хоче пливти в якості підлеглого разом з іншими країнами, тримається подалі від «російсько-українського конфлікту», бо участь у ньому на боці України обернулася б для неї трагедією. В. Орбан виступив

проти створення безпілотної зони над Україною, тому що це складає для Угорщини небезпеку. На його думку, опозиція, яка виступала за підтримку і надання допомоги Україні, не відчувала серйозності таких кроків. Саме тому, константував В. Орбан, «ми балотувалися на виборах, щоб не допустити цього». Той, хто хотів миру, мав обирати національну сторону, а хто був за війну, підтримав ліву опозицію.

Практична діяльність правлячої коаліції Фідес–ХДНП формувалася виключно з державницьких позицій. На перший погляд її виборча кампанія 2022 р. ґрунтувалася на оцінках і ставленні до наростаючої агресивної політики Росії, розв'язаної повномасштабної війни проти України, забезпеченні гарантій і унеможливлення втягування угорського населення у воєнні дії. А насправді усе робилося так, щоб не загострити відносини з РФ через підтримку України. Уся її робота проводилася відповідно до платформи «Війна або мир», поділивши політичні сили країни на два протилежні табори – прихильників миру та війни. Правляча коаліція відносила себе до мирного блоку, який гарантує збереження миру і спокою для громадян Угорщини. А усі опозиційні сили, насамперед лівого спрямування, які відстоювали проукраїнські і антипутінські позиції, звинувачувалися у прихильності до війни, що загрожувало поширенню її на територію Угорщини.

7 березня 2022 р. В. Орбан видав указ про заборону поставок зброї до України через територію Угорщини, яка діє й до нинішнього часу. До проведення парламентських виборів 3 квітня це пояснювалося необхідністю забезпечення безпеки населення Угорщини, а після цього та здобутої перемоги на виборах мотивувалося тим, щоб не провокувати обстрілів Росією угорців Закарпаття. В. Орбан засудив спецоперацію Росії проти України 24 лютого, згодом заявив, що Будапешт не буде втручатися у конфлікт і не стане жертвувати своєю енергетичною безпекою. Водночас він запевнив, що Україна може розраховувати на Угорщину у сфері гуманітарної допомоги, палива, продуктів, але не постачання зброї.

22 березня 2022 р. віце-прем'єр-міністр України І. Верещук піддала критиці таку позицію уряду Угорщини, оскільки він не підтримує санкцій ЄС проти Росії у сфері енергетики, виступив проти створення безпілотної зони над Україною, проти введення миротворчої місії в Україну, не дає Україні зброї і не дозволяє її транспортування через свою територію до України. Фактично, на все у Будапешті говорили «ні». Таку позицію І. Верещук розцінила проросійською і закликала Угорщину стати на бік цивілізованого світу, не повторювати помилок Другої світової війни, коли Угорщина зробила неправильний вибір. Мабуть, на її думку, Угорщині хочеться виторгувати у Росії дешевий газ, чи може хочеться нашого Закарпаття. Підсумовуючи свою позицію, І. Верещук звинуватила угорську владу у бажанні отримати вигоду від кризи в Україні, що триває з вини Москви [14].

У виступі В. Зеленського онлайн на засіданні ЄС 24 березня було відзначено, що в останні 8 років реакція ЄС на дії Кремля проти України майже завжди була запізненою, озвучено прохання до лідерів ЄС на цей раз не схибити з рішенням про прискорене прийняття України до ЄС. Він висловив вдячність більшості країн за підтримку вступу України до ЄС. Після цього В. Зеленський відізвався про кожну державу ЄС і оцінив рівень її активності у підтримці України у війні проти Росії. Серед найменш активних було названо Німеччину та Угорщину, пролунали антиорбанівські мотиви, що 25% виборців Угорщини підтримують чинну владу і звинувачують Київ у цій війні. Він нагадав В. Орбану про історію Угорщини часів гітлерівської Німеччини, коли масово вбивалися євреї, а нині в Україні це саме робиться з українцями у Маріуполі.

Впевненості провладних сил у перемозі не було аж до завершення виборів, що проявилось під час переговорів керівників України та Угорщини. 25 березня Президент України В. Зеленський повторно звертався до Прем'єр-міністра Угорщини В. Орбана з двома пропозиціями: дозволити постачання через територію Угорщини зброї для України і припинити закупляти природний газ і нафту у Росії. На ці основні клопотання уряд Угорщини не погодився. В. Орбан обгрунтовував свою позицію 26 березня тим, що українська позиція цілком зрозуміла. Україна просить НАТО втрутитися, почати повітряні війни, постачати зброю. На запитання В. Зеленського, кого В. Орбан підтримує, той відповів, що ми не українці, не росіяни, ми – угорці, і тому він обирає Угорщину. На запитання «На чиєму боці виступає Угорщина?» відповідь була наступною: «Угорщина виступає на боці Угорщини» [15].

Після отримання попередніх результатів виборів Президент України В. Зеленський під час зустрічі з журналістами 5 квітня 2022 р. зазначав, що В. Орбану доведеться обирати між РФ та іншим світом. «Він може казати, продовжував В. Зеленський, що я обираю Угорщину, але Угорщина є частиною іншого світу». В. Зеленський також зазначив, що неодноразово пропонував В. Орбану зустрітися й обговорити актуальні питання. Але цього не сталося, бо В. Орбан «боїться впливу Російської Федерації на його державу. Цей вплив, як зазначав В. Зеленський, є, інша справа, подобається це йому чи ні». Діалог між ними не набув конструктивного характеру. В. Зеленський нагадав В. Орбану «про історію Угорщини часів гітлерівської Німеччини» [16; 17].

Перемігши на парламентських виборах, чинна влада активізувалася на українському напрямку. Вранці 6 квітня 2022 р. Міністерство закордонних справ Угорщини запросило посла України в Угорщині і довело до відома української сторони інформацію про те, що в останні тижні з боку Президента і віце-прем'єр-міністра України пролунало багато безпідставних звинувачень на адресу Угорщини, які переходять межу і їх не можна залишати без уваги. З образою були сприйняті слова, що Угорщина навіть не робить для України стільки, скільки усі інші країни, що «Угорщина підтримує Росію». Угорська

сторона вважає, що такі висловлювання українського керівництва на адресу Угорщини були несправедливими. МЗС Угорщини виклало аргументи гуманітарного характеру, щоб довести безпідставність подібних заяв: з початку війни Угорщина засудила воєнну агресію проти України, виступила за збереження її суверенітету, прийняла на тимчасове перебування понад 500 тис. українських біженців (у кінці червня ця цифра зросла до 800 тис. чол.), 130 дітей проходили лікування в угорських медичних установах, надає саму велику в історії Угорщини гуманітарну допомогу, до України поставлено тисячі тонн харчів та інших товарів. Угорщина ні в чому не перешкоджає співпраці України з ЄС та НАТО, бере активну частку у всіх міжнародних заходах щодо прискорення припинення кровопролиття в Україні. Усе це не могло здійснюватися без готовності до самопожертвування угорських людей. До того ж зазначалося, що для угорської сторони природним і важливішим є насамперед безпека для Угорщини та угорського населення. «Це не наша війна, – підкреслював Міністр закордонних справ П. Сійярто, – тому ми хочемо і будемо залишатися осторонь від неї. Ми не схильні ризикувати миром угорських людей та їх безпекою, тому не постачаємо зброї і не проголосуємо за енергетичні санкції (проти Росії – М.Д.)». На його думку, угорці прийняли зрозуміле рішення і досить ясно дали свою відповідь на усі ці питання під час парламентських виборів 3 квітня. Керівництво Угорщини також з розумінням ставиться до того, що в українців існують інші інтереси, що не може викликати дискусій з цього питання. Для керівництва України першочерговими є українські інтереси, тоді як для Угорщини – угорські. Але в одному питанні угорська сторона не може залишитися байдужою і не дозволить нікому недооцінювати демократичного волевиявлення угорських виборців. П. Сійярто зазначив, що нехтування подібними явищами, як і натяки про формування тоталітарних режимів, воєнні злочини, прагнення посипчувати угорцям з цього приводу, є неприйнятними. Міністр висловив побажання, щоб керівництво України припинило ображати Угорщину і прийняло результати волевиявлення угорських громадян на цих парламентських виборах. У Будапешті висловили сподівання, що керівництво України навіть у ці тяжкі часи буде утримуватися від несправедливих висловлювань щодо внутрішніх справ Угорщини і зможе й надалі розраховувати на угорську допомогу [18].

Гострота парламентської боротьби і прагнення забезпечувати національні інтереси Угорщини на високому рівні в умовах, що змінюються, з одного боку, і рішучі й безкомпромісні дії керівництва України задля організації повномасштабної відсічі агресії РФ проти України, з другого боку, обернулися особливою гостротою для тих країн, які не вживали рішучих кроків проти агресора і не ставали на захист його жертви, гальмували розвиток діалогу між обома країнами. Це позначилося на тимчасовому охолодженні відносин між Будапештом та Києвом. Починаючи з червня, відносини між обома країнами відновлюються і стають все більш взаємоконструктивними. Основа для цього є

беззаперечною. Ні Україна, ні Угорщина не були головними фундаторами і навіть не були причетними до формування тих умов, в які потрапила Угорщина 100 років тому, а Україна у подібне становище з 2014 р. Тріанонська трагедія для Угорщини є такою ж тяжкою спадщиною, як для України колоніальне минуле та російська експансія і спроби РФ загарбати наші землі, зруйнувати українську державність. Кожна з наших країн, Україна та Угорщина, спроможні долати власну кальварію лише завдяки консолідації внутрішнього потенціалу та належній міжнародній підтримці. Вирішення стратегічних завдань обох наших держав залежить від ставлення одна до одної та розуміння їхніх патріотичних і справедливих прагнень. Чим швидше у взаємовідносинах Угорщини та України відбудеться налаштування на розв'язання проблемних питань, тим сприятливішими ставатимуть умови для двостороннього діалогу і успішного розвитку кожної з них.

Після перемоги на виборах, ще за три тижні до свого чергового обрання Прем'єр-міністром В. Орбан здійснив свій перший візит до Ватикану. Під час зустріч 21 квітня 2022 р. з Папою Римським Франциском він заявив, що «у росіян є план, відповідно до якого війна закінчиться 9-го травня». Секретар РНБО О. Данілов 2 травня піддав гострій критиці позицію Угорщини у війні Росії проти України, яка відкрито демонструвала свою співпрацю з Росією, за що й отримала від В. Путіна попередження про напад на Україну. На переконання О. Данілова «угорське керівництво знало про підготовку агресії», і думало, що з'явиться можливість відібрати частину української території. «Ми бачимо, – продовжив він, – яким наслідком обернеться результат війни для цієї країни» [19].

Постійне доведення з боку правлячої коаліції доленості продовження і поглиблення тісних і дружніх відносин Угорщини з РФ, оскільки остання є єдиним джерелом постачання до Угорщини газу, нафти і нафтопродуктів, інших видів промислової сировини, важливість збереження завойованих позицій на російських ринках для угорської готової продукції, стали беззаперечно позитивними й переконливими фактами для дуже значної частини громадян Угорщини. Систематичне поширення інформації про бойові дії і втрати на фронті, особливо несприятливі для української сторони, залякування війною, перебільшення оцінок щодо великої і потужної армії Росії і недооцінки збройних сил України, її обороноздатності та спроможності української нації захистити свою незалежність загострили напруженість обстановки, схвильованість і масову паніку населення Угорщини, що посилювалося після прибуття десятків тисяч угорців Закарпаття та в цілому понад 800 тис. біженців з усієї України через небезпеку бути мобілізованими на війну у лави збройних сил України чи потрапити у полум'я обстрілів російських ракет, артилерії та авіації. Практичні кроки керівництва Угорщини заради непровокування Росії, збереження нейтралітету і недопущення втягування Угорщини у війну знайшли підтримку з боку населення країни. Фідес успішно

скористався початком з 24 лютого повномасштабної війни Росії проти України. Без перебільшення з певністю можна сказати, що цією війною Росія значною мірою посприяла на виборах 3 квітня 2022 р. переконливій перемозі правлячої коаліції на чолі з В. Орбаном. Повівши політику ізоляціонізму і невтручання у «внутрішній конфлікт України», у процес реалізації Росією «спецоперації на території України», Фідес виявився в очах більшості населення країни та виборців рятівником, надійною силою, спроможною не допустити поширення війни на Угорщину, захистити інтереси батьківщини та розчленованої у Карпатському регіоні угорської нації.

Напрацювання і досвід поширення впливу на свідомість угорства у правлячої коаліції величезні. Усі процеси у сусідніх державах сприймаються Будапештом через призму, а яка користь від цього буде для Угорщини, що це дасть угорським спільнотам. Будь-яке ослаблення сусідньої держави підвищує шанси для Угорщини добиватися від них надання угорським спільнотам автономії, розширення їх культурно-освітніх і мовних прав. Угорщина є невеликою за потужністю країною, яка не має власних сил, щоб самостійно активно вирішувати міжнаціональні проблеми у регіоні, тому вона постійно шукає підтримки серед впливових світових держав для вирішення цих завдань. У Будапешті вважають, що шанси для здійснення таких планів зростали у період війни Росії проти України. Політика Московії по розширенню і прилученню земель «руського мира», захисту «рускоязычного населення» в Україні може відповідати проугорській позиції щодо Закарпаття України. Прямого зв'язку між подіями навколо України та рівнем співробітництва Угорщини з Росією немає. Але багато в чому військові дії В. Путіна проти України стимулюють лідера Угорщини В. Орбана до політичної активізації як у Закарпатті, так і в Карпатському регіоні.

Наступного дня політолог С. Сидоренко, реагуючи на заяву О. Данілова, підкреслив, «у тому, що В. Орбан мріє про розпад України та відокремлення Закарпаття, не маю ані крихти сумніву». До того ж він припустив, що натяк В. Орбана Папі Римському про агресію міг бути, але спільних дій чи домовленостей з В. Путіним у нього не було. Подібні попередження надходили й від Президента США Дж. Байдена. Фактичних дій у цьому напрямку, за які В. Орбана можна було б звинувачувати, не було. С. Сидоренко звернув увагу й на те, що претензій до В. Орбана не бракує і без цього як у ЄС, так і в Україні. Але самим головним у повідомленні С. Сидоренка було те, що В. Орбана офіційно обрано керівником Угорщини і з цим слід рахуватися.

Під час поглиблення євроінтеграційних процесів для України позиція кожної держави, особливо сусідньої, буде дуже важливою. Не випадково політолог поставив під сумнів доцільність такої малоаргументованої заяви О. Данілова, яка не сприятиме реалізації планів України щодо поглиблення двосторонніх відносин та пошуку консенсусної підтримки на шляху її зближення з ЄС і НАТО [20]. Угорські ЗМІ у цьому питанні обмежилися

поданням тексту виступу О. Данілова з його коментарем, що Угорщина знала про підготовку агресії В. Путіна проти України. Крім цього, підвищена увага була привернута до тієї частини заяви О. Данілова, де він сказав, що в Угорщини також був територіальний інтерес.

Результати парламентських виборів в Угорщині 3 квітня 2022 р. та перші кроки керівництва Угорщини підтвердили незмінність політики правлячої коаліції як на міжнародній арені, так і у роботі щодо угорських спільнот у сусідніх державах, і Закарпаття України, що вимагає відповідної уваги з боку країн Карпатського регіону та України, зокрема. Вітаючи 3 квітня 2022 р. усі угорські спільноти сусідніх з Угорщиною держав, В. Орбан звернувся окремо і до угорців Закарпаття, наголошуючи, що батьківщина завжди буде поруч з ними.

Щойно обраний віце-спікером Державних Зборів Іштван Якаб (Фідес) 6 травня 2022 р. відвідав центр культурно-освітнього і політичного життя угорства у м. Берегове на Закарпатті, зустрівся з активістами Товариства угорської культури Закарпаття, з діячами угорської освіти, культури і релігії. Основною метою його візиту стало отримати інформацію про потреби краю і зокрема угорської спільноти, щоб і надалі надавати вчасну і потрібну допомогу місцевим жителям. Дане питання особливо актуалізувалося з початком повномасштабної війни РФ проти України. Внаслідок агресії на Закарпаття перебралося 500 тис. біженців, переважно із східних регіонів України. Для населення краю, що складає, як він зазначив, 1 млн. чол., це породжує велике навантаження, що відповідно вимагає значного збільшення обсягів допомоги з боку Угорщини, зокрема для цієї категорії людей.

Минув майже рік після парламентських виборів в Угорщині 3 квітня 2022 р., але напруження у відносинах Угорщини з Україною залишається. Під час переговорів 21 червня 2022 р. В. Зеленського та В. Орбана, які були плідними, Президент України подякував Угорщині за підтримку суверенітету України, надання допомоги українським біженцям, підтримку у здобутті Україною статусу кандидата на членство в ЄС, співпрацю у енергетичній сфері. В. Зеленський запросив В. Орбана відвідати Україну. Відносини між двома країнами отримують можливість вийти з глухого кута.

Підтримка України з боку Угорщини обмежувалася гуманітарною сферою: приймала біженців з України, чисельність яких у червні досягла 800 тис.чол., забезпечила їм умови тимчасового перебування; виділила допомогу на суму 3 млрд. фрт., також ініціювала перед ЄС виділити Україні з резервів ЄК 37 млрд. євро для відбудови в Україні шкіл, лікарень, житлових будинків, лікування хворих дітей, на підтримку навчання молоді в угорських університетах. Водночас біженцям не надається право на працевлаштування в країні, вони мають з відновленням сприятливих умов повернутися до місць свого проживання в Україні.

Під час перебування державного секретаря Комітету Держзборів Угорщини у закордонних справах Левенте Мадяра 19-20 липня 2022 р. у Львові та у Бучі було продемонстровано доброзичливе ставлення Угорщини до України. Він, зокрема, зазначив, що угорці солідарні з Україною у війні проти агресії Росії, підтримують її, їхні симпатії на боці України. Угорщина допомагає тими речами, якими володіє. Ним було сказано, що Угорщина дозволить постачати до України зброю іноземних держав через свою територію, бо своєї у неї немає. Наслідки війни в Україні справили на нього жахливе враження. Він зазначив, що Угорщина тричі воювала проти Росії: у 1849 р., у роки Першої та Другої світових воєн. Для неї війна, на щастя, закінчилася 70 років тому. Він наголосив, що Угорщина першою серед інших країн взялася побудувати у м. Буча приміщення школи, пошти, лікарні та адміністративну будівлю.

З наростанням у червні-вересні воєнно-фінансової допомоги Україні з боку провідних держав світу на чолі з США, демонстрацією єдності західного світу проти спроб В. Путіна перемогти у війні і захопити Україну, у відстоюванні свободи і незалежності України, за збереження українського народу, реалізація варварських планів РФ унеможливується. Це позитивно впливає на ті держави, які на початку війни займали прихильну чи нейтральну позицію. До таких відноситься й Угорщина. У виступі Міністра закордонних справ Угорщини П. Сійярто 1 серпня 2022 р. на коференції під егідою ООН з питань ядерної безпеки закликав країни, яких це стосується, вжити заходи проти поширення ядерної зброї та її застосування. Свій виступ він почав з того, що представляє сусідню державу Україну, проти якої з 24 лютого ведеться війна, що створила для неї безпекові, економічні, енергетичні проблеми. До Угорщини перемістилося 870 тис. біженців з України, тому Угорщина закликала міжнародну спільноту, щоб зосередила зусилля над відновленням миру в Україні. П. Сійярто висловив переконання, що мирні підходи є єдиним шляхом для подолання усіх нинішніх трагічних наслідків, проблем в Україні. Угорщина виступила проти чергового поділу світу на нові блоки на Сході і на Заході, що призведе до ядерної загрози, закликала до діалогу особливо у стратегічних питаннях. «Ми отримали уроки з нашої історії, – наголошував П. Сійярто, – що коли б не виникав конфлікт між Сходом і Заходом, ми, центрально-європейці, завжди залишалися у програші» [21]. П. Сійярто також висловив занепокоєння, що між 5-а постійними членами Ради Безпеки ООН припинився діалог. Він закликав ці країни до співпраці, щоб уникнути чергового наростання напруження у світі. Ядерний потенціал слід спрямовувати лише на розвиток мирної атомної енергетики.

Про низький рівень відносин між Угорщиною та Україною свідчить наступне: на засіданні Єврокомісії від 9 вересня 2022 р. усі члени ЄС, зокрема й Угорщина, одноголосно проголосували за надання Україні фінансової допомоги обсягом у 4,5 млрд. євро. Проте Угорщина не підтримала виділення Україні на 2023 рік допомоги ЄС у розмірі 18 млрд. євро. Під час чергового

саміту країн-членів НАТО 29-30 листопада 2022 р. у Бухаресті Міністр закордонних справ П. Сійярто на вимогу підтримати проведення чергового засідання Комісії Україна-НАТО відповів, що Угорщина не відмовляється від своєї позиції. Україна має відновити після завершення війни культурно-освітні права угорської спільноти Закарпаття станом на 2017 рік. А поки що вона бере паузу щодо даної вимоги.

Чим активніше діють збройні сили на українсько-російському фронті, чим більшою стає всебічна допомога західних держав Україні, тим швидше наближається перемога і міцнішають позиції України у світі та у ЦС Європи зокрема.

Висновки

Визначальну роль у перемозі правлячої коаліції Фідес-ХДНП на виборах 3 квітня 2022 р. відіграв її чіткий курс на формування умов для реалізації основних положень національної ідеї Угорщини. Цю перемогу слід сприймати позитивно і поважати волевиявлення угорських виборців. Разом з тим, поразку опозиційного блоку не можна однозначно вважати історичною закономірністю. Вагомою причиною переконливої перемоги правлячої коаліції Фідес-ХДНП стало те, що остання значно розширила своє електоральне поле, охопила виборців не тільки центристського, а й значною мірою правого і лівого спрямувань, що збіднило табір підтримки опозиційних сил. Діяльність нинішньої правлячої коаліції відповідає насущним інтересам як держави, угорської нації, її розчленованим спільнотам, в цілому відображає інтереси досить широкої політичної палітри співвітчизників і виглядає впевнено на фоні результатів усіх попередніх виборів.

Впевнена перемога правлячої коаліції на цих виборах засвідчила, що угорське суспільство схильне до реалізації далекоглядних планів, які краще відповідають національній ідеї і подають надію на покращення становища закордонних спільнот. Діяльність нинішньої коаліції вважається найбільш придатною для забезпечення інтересів закордонних спільнот у разі появи для цього хоча б мінімальної можливості.

Спільною рисою національної ідеї Росії та Угорщини є те, що вони постійно прагнуть переглянути умови, в які потрапили обидві держави після розпаду Австро-Угорської та Радянської багатонаціональних імперій, в яких угорці та «руские» посідали панівне становище. Угорщина і РФ зацікавлені у зламі існуючого міжнародного правопорядку і запровадженні нового, в якому у них зростуть шанси на відновлення свого домінуючого статусу. Об'єктом для реалізації обоюдної мети стала Українська держава, до якої у кожній з них на сході й півдні (РФ) та на заході (Угорщина) мають підвищені інтереси та претензії. Позиція РФ та Угорщини щодо законів про освіту, про застосування української мови як державної, про подвійне громадянство, про автономію для російськомовного населення та угорців в Україні значною мірою співпадають між собою. На думку Москви і Будапешта, закономірні процеси

державотворення і націєтворення в Україні завершаться українізацією усього соціуму, домінуванням титульної нації, зниженням впливу москвитів та мадярів у житті країни, обмеженням уже набутих прав представниками цих етносів, тому сприймаються вороже і супроводжуються відповідною протидією з їхнього боку.

З наростанням агресивної політики РФ проти України державницькі інтереси РФ та Угорщини у 20-і роки почали зближуватися. Попередній досвід доводить, що коли національні ідеї РФ та Угорщини у ХХ-ХХІ ст. співпадали між собою, то вони носили антиукраїнське спрямування. Подібне майже повторюється й у нинішні часи.

Загарбницька політика РФ проти України з 2014 р., яка з 24 лютого 2022 р. переросла у повномасштабну війну, спрямовану на захоплення максимально більших українських територій, а при можливості то й окупації її в цілому, викликає в Угорщині підвищений інтерес, що впливає з її державницьких прагнень. Правляча коаліція на чолі з В. Орбаном зайняла у цій війні проросійську позицію, маскуючи її під різними видами нейтральності як запоруку забезпечення втягування Угорщини у цю війну та збереження вигідних торговельних відносин з РФ. Опозиція відкрито вимагала рішучого виступу проти агресорки Росії, на підтримку України на зразок країн ЄС і НАТО. Результати виборів засвідчили, що такі вимоги не мають переваги серед угорців.

Угорщина максимально використовує російсько-українську війну для реалізації основних положень національної ідеї: зберегла і збільшила енергопостачання з РФ, утримала пільгові умови для доступу угорських товарів на ринки РФ; забезпечила стабільний економічний розвиток у дуже складній для неї економічній та фінансовій ситуації і очікуваного ще значнішого її погіршення. Угорщина обрала сторону Росії, бо її агресія проти України підриває стабільність, ослаблює економічний потенціал, загрожує територіальній цілісності останньої. Усе це зміцнює шанси РФ і Угорщини покращити становище російськомовного та угорського населення в Україні. На усіх важливих форумах В. Орбан пропонував не посилювати обороноздатність України, а прискорено сприяти припиненню війни і заключенню миру. Цей ворожий для України російський наратив спрямовувався на те, щоб схилити Захід замиритися з РФ, зупинити допомогу Україні, і повернути її до сфери впливу Росії. Такий сценарій сприяв би Угорщині у реалізації її планів щодо Закарпаття.

Угорщину влаштує реалізація основних положень національної ідеї РФ в Україні: повернути Україну до сфери свого впливу, забезпечити її федералізацію і закріпити у регіонах застосування нарівні з українською й мов відповідних національних спільнот, так, як це було у законі Колісниченка-Ківалова 2012 р. А у разі розчленування України та переходу її основних частин до складу Росії це змінило б геополітичну ситуацію у ЦС Європі.

Значне ослаблення центральної і західної частин України підвищило б ставки на порозуміння з нею у питаннях про автономію, розширення прав і можливостей угорської спільноти, могло б мати й інші наслідки.

Угорщина дипломатично підтримує Україну, санкції ЄС проти Росії, засуджує агресію, допомагає українським біженцям, не блокує європейський вибір України, але реально не сприяє Україні у боротьбі проти агресорки, яка на міжнародній арені отримала одностайне засудження. Все наростаюча допомога Україні, її героїчна оборонна боротьба унеможливує реалізацію прагнень РФ та Угорщини.

Сучасна національна ідея РФ проростає з агресивної історії Російської імперії минулих століть, що викристалізувалася під час покорення інших народів і загарбання чужих територій. Мета такої ідеї зводиться до того, щоб спочатку зміцнити політичне об'єднання усіх 200 народів всередині РФ в ідеологемі росіяни, потім це ж саме забезпечити серед російськомовного населення на пострадянському просторі під назвою «Русского мира». Наступним кроком стане об'єднання трьох слов'янських народів (руських, українців, білорусів), які, на думку Москви, спільно походять від стародавньої Русі. На завершальній стадії передбачається консолідація російськомовних спільнот у світі. Кінцева мета полягає у відновленні Російської держави у межах СРСР 1991 р.; закріпленні за таким утворенням статусу окремого світового центру, окремої цивілізації під повним пануванням Росії. Така великодержавницька політика РФ почала реалізовуватися агресивними і варварськими методами рашистів В. Пугіна. Завдяки героїчному опору української нації, санкцій та протидії світових держав вона завершується повним крахом.

В основі національної ідеї Угорщини лежать завдання активно добиватися подолання негативних наслідків несправедливих кордонів, встановлених Тріанонським договором, відповідно до якого від Угорщини до сусідніх держав було передано понад 40% угорських етнічних територій та третину представників угорської нації, які явно переважали на цих землях. Угорщина офіційно визнає нинішні кордони, але кожна політична сила цієї країни оцінює їх несправедливими, бо вони далеко не відповідали етнічним межах розселення угорців. Національна ідея Угорщини спрямована на моральне подолання цього кривдного договору шляхом єднання розчленованої угорської нації, надання закордонним угорцям подвійного громадянства, економічної та фінансової підтримки, формування умов для здобуття освіти усіх рівнів рідною мовою, забезпечення автономії для компактно проживаючих угорських спільнот.

У положеннях угорської національної ідеї великодержавницькі мотиви не більші, не агресивніші, не дискримінаційніші і не безкомпромісніші від тих, які вчинялися її сусідніми країнами щодо проживаючих у них багаточисельних угорських спільнот, які є автохтонним населенням, а не окупантами цих країн. Вони не порівнюються з практичними діями РФ, спрямованими на реалізацію її

національної ідеї. Угорська ідея завжди визнавала право українців на власну державу. Каменем спотикання між обома країнами продовжує складати неспівпадання позицій сторін щодо забезпечення культурно-освітніх прав угорської спільноти Закарпаття. На саміті НАТО у Бухаресті 29-30 листопада 2022 р. на рівні міністрів закордонних справ П. Сійярто підкреслив, що допоки права угорської меншини на Закарпатті не будуть відновлені станом на 2017 рік, Угорщина блокуватиме проведення засідання Комісії Україна - НАТО. До того ж було відзначено, що на період воєнних дій в Україні Будапешт бере паузу у вирішенні даного питання. Але після завершення війни його вимоги відновляться.

Особливої актуалізації набуває поглиблене дослідження в Україні основних положень національних ідей Росії та Угорщини, як і інших сусідніх держав, їх розвитку, оскільки вони безпосередньо торкаються української історії та державної безпеки. А те, що до нині не сформовано української національної ідеї, викликає занепокоєння, адже реалізація положень національної ідеї Росії та Угорщини на етнічних землях України відбувалася дуже активно упродовж багатьох століть і її наслідки були негативними і трагічними для української нації. Підлягають докорінному вивченню і цілковитому переосмисленню в Україні положення національних ідей цих двох держав, особливо Росії, оскільки вони насичені величезними фальсифікаціями, в основному антиукраїнського характеру, заперечують існування окремого українського народу, його право на самостійність і соборність.

Розв'язана повномасштабна війни РФ проти України, яка на переконання правлячої коаліції і лідера Угорщини мала завершитися швидко і з позитивним для них результатом, спонукала їх дотримуватися у війні нейтралітету, не мотивувати, яку сторону підтримують, об'єктивно оцінювати ситуацію, називати речі своїми іменами, висловлювати однозначне ставлення до країни-жертви нападу та до країни-агресорки. Це говорить про те, що Угорщина постійно використовує загострення міжнародних відносин, які спрямовані на будь-яку, хоча б часткову зміну правопорядку у регіоні, що торкається сусідніх з нею країн, зокрема й України, адже це підвищить шанси для задовільнення її власних державницьких інтересів.

Черговим підтвердженням подібності інтересів Росії та Угорщини щодо України стала синхронність дій політиків цих країн у листопаді 2022 року. У виступі В. Пугіна на зібранні товариств істориків та воєнних істориків з нагоди 10-ї річниці їх заснування пролунали слова про те, що приєднання до України територій від Польщі, Угорщини, Румунії відбулося у насильницький спосіб, і про це мають знати керівники України. Через кілька днів голова праворадикальної парламентської партії, спадкоємниці партії «За кращу Угорщину – Йоббіка» Ласло Торочкаї, вітаючи Польщу з Національним святом – Днем незалежності 11 листопада 2022 р., висловив побажання, щоб Польща у майбутньому відновила спільний кордон з Угорщиною у Карпатах. У цьому

натяку йшлося про захоплення Польщею Західної України у 1921 р., а Угорщиною – Закарпаття у 1939 р. І хоча усі три сусідні країни швидко офіційно відмовилися від таких побажань угорського політика, голови парламентської фракції, все ж реваншистські мрії у Росії та Угорщині є живучими і раз у раз дають про себе знати.

Здійснення планів РФ і Угорщини в Україні залежать від наслідків російсько-української війни. Після неминучої перемоги у цій війні України та світової коаліції, яка її підтримує і захищає, має розпочатися пошук на рівноправній основі прийнятних умов для забезпечення національних і державних інтересів України, РФ та Угорщини. В інтересах України формування двосторонніх стосунків з РФ на об'єктивній основі, виведення їх на незалежний і рівноправний рівень. Активно мають досліджуватися й основні складові національної ідеї Угорщини. Ті її елементи, які є справедливими і прийнятними, мають обов'язково враховуватися Києвом у формуванні двосторонніх відносин. Забезпечення прав російської та угорської спільнот в Україні має вирішуватися на двосторонньому рівні на принципах добросусідства і компромісів.

Список використаних джерел та літератури

1. Держалюк М.С. Окупаційна політика Угорщини в Україні у роки Великої Вітчизняної війни. *Сторінки воєнної історії України: зб. наук. ст.* К. 2012. Вип. 15. С. 98-128.
2. Держалюк М.С. Трианонський мирний договір – джерело нестабільності у Центрально-Східній Європі (Частина 3). *Проблеми всесвітньої історії.* 2021. № 2 (14). С. 26-106.
3. Szabó M. Az orosz nevelés története (988-1917). Budapest, Pro-Print Könyvkiadó Csíkszereda, 2003. 518. p.
4. Fedinec C., Halász I., Tóth M. A független Ukrajna – államépítés, alkotmányozás és elsüllyesztett kincsek. Budapest: MTA TK, Kalligram, 2016. 233 p.
5. Lenthár B. Kozakok es hadurak: honnan ered az orosz-ukran ellentet? URL: https://hvg.hu/360/20220220_honnan_jon_az_orszukran_ellentet
6. Lenthár B. Ukrajna története az orosz elnyomástól a szovjet terrorig URL: https://hvg.hu/vilag/20220306_russzifikacio_es_nemzeti_ebredes_ukrajna_az_orsz_carok_uralma_alatt
7. Csikos S. A Majdan elotortenete. *Dialektika.* 2015. XIX. évfolyam 1. (135.) szám. P. 12-15.
8. Hovanyecz L. Nemzenszstrategia es Europa. Magyarokent Európában. Budapest, 2005. 217 p.
9. Orban V. A haborus zona egyre kozelebb kerulhet Magyarorszaghoz. URL: <https://www.karpatinfo.net/2022/7/1/orban-viktor-haborus-zona-egyre-kozelebb-kerulhet-magyarorszaghoz-200061120/>
10. Szijjarto P. Van forgatokonyv arra az esetre is, ha ki kell menekíteni a Karpataljai magyarokat. 2022.07.15. URL: <https://www.karpatinfo.net/2022/7/15/szijjarto-peter-van-forgatokonyv-arra-az-esetre-ha-ki-kell-menekiteni-karpataljai-magyarokat-200061644>
11. Угорщина може ввести війська до Закарпаття, якщо війна дійде до регіону. URL: <https://meta.ua/uk/news/politics/50593-ugorschina-mozhe-vvesti-viiska-do-zakarpattya-yakschoviina-diide-do-regionu-sijjarto/10163079>
12. Орбан исключил односторонний ввод войск Венгрии на Украину без разрешения НАТО. *Ria Новости.* URL: <https://ria.ru/20220406/vengriya-1782136096.html>

13. Сидоренко С. Угорщина обирає сторону зла. Знову як у 1939 році. 22.7.2022. *Європейська правда*. URL: <https://www.euointegration.com.ua/experts/2022/07/22/7143690/>
14. Верещук сумнівається, що хоче Орбан за любов до РФ – дешевий газ чи Закарпаття. 22.03.2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/22/7333650/>
15. Прем'єру Угорщини доведеться обрати між РФ та іншим світом. URL: <https://racurs.ua/ua/n169270-premieru-ugorschyny-dovedetsya-obraty-mij-rf-ta-inshym-svitom-zelenskyu.html>
16. Орбан назвав Зеленського противником свого режиму. URL: <https://racurs.ua/n169213-orban-nazvav-zelenskogo-protivnykom-svogo-rejymu.html>
17. Від Литви до Угорщини: хто в Європі підтримує, а хто блокує швидкий вступ України до ЄС. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/25/7334348/>
18. Szijjártó P. Bekérette Ukrajna budapesti nagykövetét. URL: <https://infostart.hu/belfold/2022/04/06/szijjarto-peter-bekerette-ukrajna-budapesti-nagykovetet>
19. Danilov: Magyarország ismerte Putyin tervet, es el akart venni maganak egy területreszt. 2022.05.02. URL: <https://www.karpatinfo.net/2022/5/2/danilov-magyarország-ismerte-putyin-tervet-es-el-akart-venni-maganak-egy-teruletreszt-200058818>
20. Сидоренко С. Орбан мріє про розпад України й відділення Закарпаття, але дій, за які можна було б його притиснути, не було. URL: <https://gordonua.com/ukr/blogs/sergey-sidorenko/orban-mrije-pro-rozpad-ukrajini-ta-viddilennja-zakarpatlja-ale-dij-za-jaki-mozhna-bulo-b-jogo-pritisnuti-ne-bulo-1607242.html>
21. Szijjarto P. Minden eszközzel fel kell lépni az atomfegyverek terjedése es hasznalata ellen. 2022.08.02. URL: <https://www.karpatinfo.net/2022/8/2/szijjarto-minden-eskozozel-fel-kell-lepni-az-atomfegyverek-terjedese-es-hasznalata-ellen-200062247>

References

1. Derzhalyuk, M.S. (2012). Okupatsiyna polityka Uhorschchyny v Ukrayini u roky Velykoyi Vitchyznyanoyi viyny [The occupation policy of Hungary in Ukraine during the Great Patriotic War]. *Storinky voyennoyi istoriyi Ukrayiny: zb. nauk. st.* [Pages of the military history of Ukraine: coll. of science articles.], 15, pp. 98-128. [In Ukrainian].
2. Derzhalyuk, M.S. (2021). Trianons'kyy myrnyy dohovir – dzherelo nestabil'nosti u Tsentral'no-Skhidniy Yevropi (Chastyna 3) [The Treaty of Trianon – a source of instability in Central and Eastern Europe (Part 3)]. *Problemy vsesvith'oyi istoriyi* [Problems of world history], 2 (14), pp. 26-106. [In Ukrainian].
3. Szabó, M. (2003). *Az orosz nevelés története (988-1917)*. Budapest, Pro-Print Könyvkiadó Csíkszereda. [In Hungarian].
4. Fedinec, C., Halász, I., Tóth, M. (2016). *A független Ukrajna - államépítés, alkotmányozás és elsüllyesztett kincsek*. Budapest: MTA TK, Kalligram. [In Hungarian].
5. Lenthar, B. *Kozakok es hadurak: honnan ered az orosz-ukran ellentet?* [Online]. Available from: https://hvg.hu/360/20220220_honnan_jon_az_oroszukran_ellentet [In Hungarian].
6. Lenthar, B. *Ukrajna tortenete az orosz elnyomastol a szovjet terrorig*. [Online]. Available from: https://hvg.hu/vilag/20220306_russzifikacio_es_nemzeti_ebredes_ukrajna_az_orosz_carok_ural_ma_alatt [In Hungarian].
7. Csikos, S. (2015). A Majdan elotortenete. *Dialektika*. XIX. évfolyam 1. (135.) szám, pp. 12-15. [In Hungarian].
8. Hovanyecz, L. (2005). *Nemzenszstrategia es Europa. Magyarokent Europaban*. Budapest. [In Hungarian].
9. Orban, V. *A haborus zona egyre kozelebb kerulhet Magyarorszaghoz*. [Online]. Available from: <https://www.karpatinfo.net/2022/7/1/orban-viktor-haborus-zona-egyre-kozelebb-kerulhet-magyarorszaghoz-200061120/> [In Hungarian].
10. Szijjarto, P. *Van forgatokonyv arra az esetre is, ha ki kell menekiteni a Karpataljai magyarokat*. 2022.07.15. [Online]. Available from: <https://www.karpatinfo.net/2022/7/15/szijjarto-peter-van>

- forgatokonyv-arra-az-esetre-ha-ki-kell-menekiteni-karpataljai-magyarokat-200061644 [In Hungarian].
11. *Uhorshchyna mozhe vvesty viys'ka do Zakarpattya, yakshcho viyna diyde do rehionu* [Hungary can send troops to Transcarpathia if the war reaches the region]. [Online]. Available from: <https://meta.ua/uk/news/politics/50593-ugorschina-mozhe-vvesti-viiska-do-zakarpattya-yakscho-viina-diide-do-regionu-siiyarto/10163079> [In Hungarian].
  12. *Orban isklyuchil odnostoronniy vvod voysk Vengrii na Ukrainu bez razresheniya NATO* [Orban ruled out the unilateral entry of Hungarian troops into Ukraine without NATO permission]. *Ria Novosti*. [Online]. Available from: <https://ria.ru/20220406/vengriya-1782136096.html> [In Ukrainian].
  13. *Sydorenko, S. Uhorshchyna obyraye storonu zla. Znovu yak u 1939 rotsi* [Hungary chooses the side of evil. Again as in 1939]. 22.7.2022. *Yevropeys'ka pravda*. [Online]. Available from: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2022/07/22/7143690/> [In Ukrainian].
  14. *Vereshchuk sumnivayet'sya, shcho khoche Orban za lyubov do RF – deshevyy haz chy Zakarpattya* [Vereshchuk doubts what Orban wants for his love for the Russian Federation – cheap gas or Transcarpathia]. 22.03.2022. [Online]. Available from: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/22/7333650/> [In Ukrainian].
  15. *Prem'yeru Uhorshchyny dovedet'sya obraty mizh RF ta inshym svitom* [The Prime Minister of Hungary will have to choose between the Russian Federation and the rest of the world]. [Online]. Available from: <https://racurs.ua//ua/n169270-premjeru-ugorschyny-dovedetsya-obraty-mij-rf-ta-inshym-svitom-zelensky.html> [In Ukrainian].
  16. *Orban nazvav Zelens'koho protyvnykom svoho rezhymu* [Orban called Zelensky an opponent of his regime]. [Online]. Available from: <https://racurs.ua/n169213-orban-nazvav-zelenskogo-protyvnykom-svogo-rejymu.html> [In Ukrainian].
  17. *Vid Lytvy do Uhorshchyny: khto v Yevropi pidtrymuje, a khto blokuje shvydkyy vstup Ukrayiny do ES* [From Lithuania to Hungary: who in Europe supports and who blocks the rapid accession of Ukraine to the EU]. [Online]. Available from: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/25/7334348/> [In Ukrainian].
  18. *Szijjártó, P. Bekérette Ukrajna budapesti nagykövetét*. [Online]. Available from: <https://infostart.hu/belfold/2022/04/06/szijjarto-peter-bekerette-ukrajna-budapesti-nagykovetet> [In Hungarian].
  19. *Danilov: Magyarorszag ismerte Putyin tervet, es el akart venni maganak egy területreszt*. 2022.05.02. [Online]. Available from: <https://www.karpatinfo.net/2022/5/2/danilov-magyarorszag-ismerte-putyin-tervet-es-el-akart-venni-maganak-egy-teruletreszt-200058818> [In Hungarian].
  20. *Sydorenko, S. Orban mriye pro rozpad Ukrayiny y viddilennya Zakarpattya, ale diy, za yaki mozhna bulo b yoho prytysnuty, ne bulo* [Orban dreams of the disintegration of Ukraine and the secession of Transcarpathia, but there were no actions that could pressure him]. [Online]. Available from: <https://gordonua.com/ukr/blogs/sergey-sidorenko/orban-mriye-pro-rozpad-ukrajini-ta-viddilennja-zakarpattja-ale-dij-za-jaki-mozhna-bulo-b-jogo-pritisnuti-ne-bulo-1607242.html> [In Ukrainian].
  21. *Szijjarto, P. Minden eszközzel fel kell lépni az atomfegyverek terjedése es hasznalata ellen*. 2022.08.02. [Online]. Available from: <https://www.karpatinfo.net/2022/8/2/szijjarto-minden-eszközzel-fel-kell-lepni-az-atomfegyverek-terjedese-es-hasznalata-ellen-200062247> [In Hungarian].

Derzhaliuk M. Results of Parliamentary Elections in Hungary on April 3, 2022 and Prospects of Ukrainian-Hungarian Relations (Part 2).

The article is dedicated to the elections to the State Assembly of Hungary on April 3, 2022, which ended with the victory and acquisition of a constitutional majority by the now ruling coalition of Fidesz-Hungarian Civil Union and the Christian Democratic People's Party (KDNP) - (Fidesz-KDNP).

It analyzes its electoral platform "War or Peace", the center of which was the attitude to the Russian-Ukrainian war. It is indicated that this war divided the political forces of Hungary into two camps – supporters of neutrality (peace) or supporters of Ukraine (war). The ruling coalition advocated neutrality, non-intervention in the war, which guaranteed the preservation of peace and tranquility for the citizens of Hungary. All the opposition forces showed support for Ukraine against Russia. The authorities accused the latter of the fact that their pro-Ukrainian and anti-Putin activities posed a danger and threatened the spread of the war to the territory of Hungary. It is emphasized that thanks to this position, Fidesz-KDNP won a convincing victory in Hungary as a whole and especially among the Hungarian communities abroad, while the six-party opposition bloc, although it won convincingly in 17 of Budapest's 18 districts, suffered a significant defeat in the country as a whole.

The main reasons for the unexpected victory of the ruling coalition Fidesz - HDNP in these elections are highlighted. Among them: the coalition flexibly combined centrist and center-right values, synthesized them and rose above narrow party interests, turning into a broad popular front of the Hungarian nation. It is also noted that during the 12-year remaining stay in power in the country, transformations were completed, namely, a new Basic Law (constitution) was adopted, relevant legislation was formed, and a national democratic model of political and economic power was introduced according both to the state and EU standards that complies with state and EU standards. The internal policy was aimed at the development of traditional branches of the economy and the formation of modern forms of management. Relatively high economic development of the country was ensured thanks to by the effective use of foreign investments, international markets, which are far from being limited to EU countries. Hungary develops close cooperation with countries of all regions, if its national interests are ensured. Great attention is paid to the support and protection of Hungarian communities living in countries neighboring Hungary (Romania, Slovakia, Serbia, Ukraine). At the legislative level, the status of Hungarians abroad is almost equal to that of Hungarians in the country itself. The policy of national unity, the recognition of Hungarians, regardless of their residency country of residence, as members of a united single Hungarian nation, gained general approval. The concentration of domestic and foreign policy on the priority of Hungarian interests helped Fidesz to turn into an authoritative and reliable political force of the country, which, using civilized methods, fights for the future of Hungary, the comprehensive development of its people, the preservation of the identity of Hungarian communities abroad, the prevention of assimilation, mass emigration and the restriction of their rights along national lines. In addition, the ruling coalition managed to form a reliable financial, personnel, and media potential, to significantly expand the electoral field of its activities, which no opposition political force is able to compete with, especially during the elections to the State Assembly.

The qualitative composition of the new parliament was analyzed. The progress of the election of the new President of Hungary on March 9, the speaker of the newly elected parliament, his deputies and heads of parliamentary factions on May 2, and finally the Prime Minister of Hungary on May 16 and the approval of the country's new government headed by Viktor Orbán on May 24, is highlighted.

Great attention is paid to the formation of Hungarian-Ukrainian relations. The analysis of political processes during the election campaign and in the first months after the end of the elections, in particular the attitude of Budapest to the aggression of the Russian Federation against Ukraine, to the formation of Hungarian-Ukrainian relations, allowed us to draw conclusions that the priorities of the international activities of the ruling coalition of Hungary will remain unchanged: serving the interests of the Hungarian nation on in all territories of its residence, in particular support, protection and assistance to Hungarian national communities in Romania, Slovakia, Serbia and Ukraine. The

results of the parliamentary elections in Hungary on April 3, 2022 confirmed that these principles are unchanged and continue to be binding in the activities of the Hungarian government institutions.

It is emphasized that the level of development of Hungary's bilateral relations with neighboring states will depend on ensuring the Hungarian foreign communities interests how the interests of the Hungarian foreign communities will be ensured (granting dual citizenship, autonomy status for the community, creating conditions for cultural and educational development based on in the national language and traditions). Hungarian-Ukrainian relations will be in the same condition state. Hungary supports the territorial integrity of Ukraine, its European choice, condemns Russian aggression, supports the EU's sanctions policy against the Russian Federation, and provided shelter for 800,000 refugees from Ukraine. More than 100,000 people from Ukraine stay are in Hungary illegally. Since July 19, Hungary has allowed the transit of weapons from other countries through its territory to Ukraine. Yet But it continues to maintain neutrality in the Russian-Ukrainian war, supports EU energy sanctions against the Russian Federation in such a way that it does not harm its economic interests. At the same time, it does not agree to the application of certain legal provisions on education the procedure for using the Ukrainian language as the official language on the territory of Ukraine, that came into force in 2017 and 2019 to the Hungarian community of Transcarpathia of a number of provisions of the laws on education and the procedure for using the Ukrainian language as the official language on the territory of Ukraine, which came into force in 2017 and 2019.

It is emphasized that the settlement of cultural and educational issues of the Hungarian community of Transcarpathia should become a priority task for both countries.

Keywords: *Hungary, the 2022 elections, the ruling coalition, Russian aggression, Ukraine, bilateral relations, the Hungarian community of Transcarpathia, settlement of the problem.*